

באתר היזכור של חצור אין דף על מורדו. הקובץ הזה נמסר לחצור ע"י ארכיון קיבוץ יד מרדכי.

נולדתי ב-11.6.1921 בעיירה פרובנציאלית, דופניצה, בדרום מזרח בולגריה ליד גבול יוגוסלביה. אבא היה ממשפחת רפדים שהתפרנסו מעשיית שמיכות ומזרונים. גרנו ליד הנהר. ספרו לי שפעם היה שיטפון ואני נשארתי לבד בבית. השכנים שהיו מודעים לעובדה שאני לבד, הצילו אותי.

בשנת 1924 ההורים החליטו לעלות לארץ. הגענו לחיפה והשתקענו בה. אני אז ילד בן שלוש. אבא עסק במקצוע שלו, ברפדות, אבל זה לא בדיוק מקצוע שהתאים אז לארץ. תקופה מסוימת הוא עבד בעכו.

כילד הייתי משוטט לבד בעיר התחתית, ברחוב שמקביל לים, יורד לחוף טובל במים וחוזר הביתה. באחת הפעמים זה נגמר כמעט באסון. עברתי את הכביש ומצאתי את עצמי מתחת לגלגלי מכונית. נפצעתי וערבי אחד הוציא אותי ולקח אותי למשטרה שהייתה בקרבת מקום. שם ידעו מי אני והזעיקו את אבא שלי. העיקר שיצאתי מזה חי. זה מה שזכור לי מתקופת חיפה.

בשנת 1927 היינו בין המתיישבים הראשונים במושב כפר ברוך שבעמק יזרעאל, לא רחוק מנהלל. כל מתיישב קיבל בית וחלקת אדמה. הבתים עמדו משני צידי רחוב אחד ארוך. אבא עסק בחקלאות ואמא הייתה עקרת בית. אני הלכתי לבית-הספר בכפר, שהיה בצריף ובו חדר אחד גדול ששימש ככיתה לכל הילדים מכל הגילאים. מורה אחד בלבד לימד את כולם. כל קבוצת גיל ישבה מסביב לשולחן, והמורה היה עובר משולחן לשולחן ומסייע לתלמידים במטלות שלהם. בבוקר היינו כותבים יומן והיה נוסח קבוע כמו: "בבוקר קמתי, התרחצתי, אכלתי ארוחת בוקר והלכתי לבית הספר". אח"כ היו באים תיאורים של האירועים מהיום הקודם. כך כתבנו כל יום. במשך השנים הצטברו אצלי מחברות שמתעדות את כל הילדות שלי בכפר.

אני זוכר את העמק בחורף, מכוסה בהמון כלניות מכל הצבעים. את הביקור של "הבימה" בנהלל עם ההצגה "הדיבוק" בכיכובה של חנה רובינא. בנו במה גדולה

באמצע השדה ואנשים באו מכל האזור לצפות בהצגה. כולם ישבו סביב לבמה, על העגלות שלהם, וגם אני הייתי ביניהם.

בכפר שלנו היו אנשים מארצות שונות. השכנים שלנו היו מבוכרה ומהם למדנו לנצל צמחים שונים מהטבע למאכל ובישול, כמו את גבעולי הברקן שהיינו קולפים ואוכלים את התוך, ועוד.

אני זוכר את מחלת הקדחת שכולנו חלינו בה ואת מעשי המשובה שלנו כילדים, כמו ללכת על פסי הרכבת שעברו בין נהלל לכפר ברוך. היינו מניחים מסמרים על הפסים וכשהרכבת הייתה עוברת עליהם הם היו נמעכים. מרקועי המתכת הללו היינו מכינים סכינים ומשחזים אותם על אבן. ככה גדלתי כילד פרא, כמו יתר הילדים. בכפר היו המון כלבים ולמדנו לא לברוח כשכלב מתנפל עליך, אלא דווקא לצעוד לקראתו ולהכניס לו אגרוף לפה, דבר שגורם לו להתבלבל ולאבד את עשתונותו. במשך השנים ניצלתי את הטריקים האלה. אני זוכר שיום יום, הייתי הולך להביא לאבא אוכל. היה לנו כלי מיוחד, מנחושת, שבו אמא שמה את האוכל ואני הלכתי ברגל לשדה שהיה רחוק מהבית ורואה את אבא חורש. אבא נתן לי את המושכות והוא עצמו היה מחזיק במחרשה.

כל עבודת הקציר, הדיש וזריית המוץ הייתה נעשית בצורה פרימיטיבית כמו בכפרים הערבים, בעזרת מורג וסוס. יותר מאוחר הובאו מקצרות ומאלמות ומכונות דיש משוכללות שהיו עוברות מאיכר לאיכר ומבצעות את עבודות הקציר והדיש.

חגגנו את החגים הגדולים. בעיקר זכור לי חג הביכורים שהיה נחוג ברוב פאר ובהשתתפות כל תושבי האזור. הטכס התקיים ב"כפר הילדים" ליד עפולה. השירים היו כמו היום, "סלינו על כתפנו" ושירים רבים אחרים. נערך טקס יפה בשטח הפתוח, שהשאיר עליי רושם רב.

דמות ציורית הייתה "שומר השדות", שהיה רוכב על סוסה, עם שוט וכובע מיוחד. גם הערבים הכפריים כבדו אותו.

העמק היה ידוע בבוץ התובעני שלו. בחורף אי אפשר היה לנסוע עם העגלות, אז היו נוהגים להרכיב מחלקים על הגלגלים וכך אפשרו לעגלות לעבור בבוץ מבלי לשקוע בו.

היינו בארץ עד שנת 1929. בתקופה זו פרצו המאורעות וישובים רבים הותקפו ע"י הערבים. בשנה זו נולדה אחותי, בבי"ח בעין-חרוד ליד המעיין. אבא נסע לשם וכשחזר סיפר לי שנולדה לי אחות. הוא מצא כלב קטן והביא לי אותו כמתנה. נקשרתי לכלב הזה וכשהוא מת התרגשתי מאוד. קברתי אותו והייתי מבקר את הקבר יום-יום.

בגלל המצב הכלכלי הקשה בארץ והמאורעות, ההורים החליטו לחזור לבולגריה. לאבא היה אח מבוגר ממנו שחזר לבולגריה ובהשפעתו החליט גם אבא לחזור. השתקענו בסופיה. בתחילה שני האחים הקימו יחד בית מלאכה, אך העסק לא החזיק מעמד והם נפרדו, כל אחד מצא את פרנסתו בנפרד.

גרנו בשכונה של יהודים ושם היה בי"ס עברי שבו למדתי. ידיעת השפה העברית עזרה לי מאוד, אבל בולגרית לא ידעתי ולכן ההורים לקחו לי מורה פרטי שיקדם אותי בשפה הבולגרית.

ההורים התפרנסו בקושי ואנו הילדים עזרנו בפרנסה.

הבית שלנו היה בקצה השכונה. אני זוכר את תחנת מכבי האש שהייתה בסמוך ושאז עוד הופעלה ע"י סוסים. אני זוכר את חווית השלג הראשון, שלא הכרתי עד אז ואת התפעלותי ממראהו.

הילדים קראו לי בשם "פלוטנינסקי" (ילד מפלוטנינה). הייתי "אקסמפלו" מיוחד, מישהו שבא מעולם אחר. הילדים, מצד אחד העריכו וכיבדו אותי כ"צבר", ומצד שני התגרו ונאבקו בי. מה שחזק אותי היו הזיכרונות מהארץ. היה איתי ספר צבעוני "החוחית", שקיבלתי במסיבת הפרידה שערכו לי בבי"ס בארץ, והמחברות, ה"יומנים" שהזכירו לי את ההווי בכפר ועזרו לי לשמור על הקשר עם הארץ. התגעגתי לארץ ואפילו זכרון ריח הזבל היה יקר לליבי. ידעתי שיום אחד אחזור לארץ.

בבי"ס הייתי תלמיד בינוני, גמרתי ב"ס עממי של 7 כיתות.

בשכונה שלנו פעלו כמה תנועות נוער והייתה תחרות בין התנועות על נפשם של הצעירים. עם כמה מבני כיתתי נכנסתי לתנועת השוה"צ, וחשבתי שבאמצעותה אגיע לארץ.

ב-1.1.1935 עלינו במדרגות בניין הקן והתקבלנו לתנועה. הפעולות התקיימו בבית העם, שהיה בניין גדול, וריכז בתוכו את הפעולות גם של התנועות האחרות. שם נערכו החגים וההרצאות השונות. אני זוכר שפעם ז'בוטינסקי בא לבקר ואנחנו יצאנו בהפגנה נגדו.

באותה תקופה, בשנים-1935/6, ותיקי התנועה עלו ארצה, הקן התרוקן ונשארו רק הצעירים, כלומר אנחנו. נאלצנו ליטול על עצמנו את ניהול הקן, בלי שהיה לנו ניסיון וידע מספיקים כי היינו די חדשים בתנועה. אותי מינו לגזבר הקן והייתי בהנהגה הראשית.

הקן, אמנם נחלש, אבל המשכנו את המסורת וקיימנו את מושבות הקיץ. הייתי בין אלה שהתנדבו לקבוצה שנקראה "אוונגרד", שתפקידה היה להכין את המחנה לפני שכולם באו, ואח"כ לדאוג לחיסול ואיסוף הציוד והאוהלים. זו הייתה חוויה בלתי רגילה.

שנות ה-40, מלחמה באירופה ובולגריה תחת השפעת הגרמנים. התחילו הרדיפות אחרי היהודים ואז גם החלה ההתארגנות של העלייה הבלתי לגלית. היו חברים שיצאו להכשרה לקראת העלייה, אני לא יצאתי, כי נשארתי לעבוד ולתמוך במשפחה, אך נרשמתי לעלייה כי רציתי לעלות לארץ, לפני תאריך הגיוס שלי לצבא. הייתי אמור לעלות על אונייה מסוימת, אבל לא היה מקום ונדחיתי. אח"כ אונייה זו טבעה בסערה במייצרי הדרדנלים. אלה שניצלו חזרו לבולגריה.

כשהתארגנה אונייה נוספת, נרשמתי אליה יחד עם חברים אחרים מהתנועה. האנייה עגנה בקונסטנצה שברומניה, שם הכשירו אותה להסעת עולים. ניתנה לנו הוראה לקחת רק תרמיל אחד. בתעודת הזהות שלנו צויין מוצאנו היהודי, והיה מסוכן לנוע בדרכים, כי השוטרים חפשו ועצרו יהודים. בורנה שיכנו אותנו בבניין בית הספר. ישבנו שם כמו אסירים, אסור היה לנו לצאת או להסתובב ברחובות. חיכינו להוראה לעלות לאוניה.

אנחנו עלינו עליה בוורנה. באנייה היו עולים מהונגריה ורומניה שגנבו גבולות כדי להגיע לנמל בבולגריה. רובם היו פליטים שברחו מארצות הכיבוש הנאצי. היו שם אנשים דתיים, חברים מתנועות הנוער, ערב רב. היה צפוף באוניה הקטנה. כשהאונייה הגיעה מקונסטנצה, היא כבר הייתה עמוסה בעולים ועגנה מחוץ לנמל. התקרבו אליה עם סירות משוטרים, אבל כשרצינו לעלות, הקברניט הודיע שאין מקום והוא מסרב להעלות אותנו לאוניה. אחד מהשייטים נשאר לנהל איתנו משא ומתן, ואנחנו בינתיים שטנו בסירות לצד השני של האוניה. שם העלו אותנו בעזרת חבלים והכניסו אותנו למחסן הפחמים. שכבנו שם בחושך ובשקט, כדי שלא יגלו אותנו. האוניה הפליגה ורק כשהייתה הייתה בלב-ים, נתגלתה המרמה. רב-החובל

כבר לא יכול היה לעשות שום דבר. מרגע ההפלגה הבריטים עקבו אחריו. באיסטנבול קיבלנו מזון ומים מהקהילה היהודית המקומית שתמכה ועזרה לנו. שטנו לאורך חופי תורכיה, סוריה ולבנון, בליווי האוניה הבריטית. כשהגענו לחיפה עגנו בחוף "שמן", שהוא רחוק מהנמל הראשי. סירה בריטית שייטה כל הזמן מסביב לאוניה כדי למנוע בריחה וירידה לחוף. נשארנו סגורים באוניה יותר מחודש. מחנה עתלית היה מלא בעולים והיה איום של הבריטים לשלוח אותם לאי מאוריציס. בסוף הורידו אותנו בחוף "מזרעה" ליד עכו. זה היה מחנה של שבויים איטלקיים, שם הוקצה לנו שטח מגודר ונפרד מהשבויים. עברנו את תהליך החיטוי ב-D.D.T. ב"מזרעה" שהינו חצי שנה. זו היתה תקופת מלחמה בארץ ואזור חיפה ספג הפצצות ממטוסים איטלקיים. התנאים היו קשים. במחנה נפגשנו עם אנשי "ההגנה" שנעצרו על החזקת נשק בלתי לגלי והם עודדו אותנו.

אחרי טביעת האניה "פטריה", שהכתה גלים בעולם כולו, הבריטים התחילו לשחרר עולים מהמחנה בעתלית, וכשהתפנה שם מקום העבירו אותנו לשם. שהינו בעתלית שנה, כשכל הזמן מרחף מעלינו האיום שנישלח למאוריציס. מי שעודד ועזר לנו היו השליחים מטעם "ההגנה" שחדרו למחנה, וכן הגפירים היהודים, ששרתו במשטרה הבריטית ומלאו תפקידי שמירה במחנה.

הקשר עם המשפחות שלנו בחו"ל היה רופף ונשמר דרך המכתבים שהצלב האדום העביר.

את הזמן במחנה ניצלנו ללמוד עברית, אנגלית, וחוגים שונים.

במחנה בקרו אותנו מנהיגי הישוב, משה שרת, אברהם הרצפלד ואחרים, שעודדו אותנו מאוד. הם עשו פעולות שתדלנות בעולם על מנת לשחרר אותנו.

בארץ החלה ההתגייסות לצבא הבריטי ולבריגדה היהודית, כך שהבריטים התרככו ובסוף שנת 1942 שחררו אותנו.

היינו גרעין שיועד להצטרף לקיבוץ מסילות. ביום הראשון במסילות היינו נלהבים, נשלחנו לחפור תעלה ליד ברכות הדגים. האדמה היתה קשה, עבדנו עם מקושים, היה חום אימים ומהר מאוד הידיים התכסו בשלפוחיות שהתפוצצו והפכו לדייסת דם ובשר. יום זה זכור לי כיום נוראי.

גרנו באוהלים והיה משטר עבודה נוקשה. קמנו מוקדם, עבדנו עד הצהריים ואז עשינו הפסקה בגלל החום. אחר הצהריים, כשקצת התקרר ורוח נעימה נשבה, יצאנו שוב לעבודה. היינו מרימים את שולי האוהל, כדי שהרוח תוכל לחדור פנימה ולקרר מעט את פנים האוהל הלוהט.

במסילות עבדתי בפלחה, בדיג, בגן ירק ובהוצאת זבל ברפת, שזו היתה עבודת פרך. מדי פעם היינו נוסעים להתרחץ בסחנה בעגלה רתומה לסוסים.

הייתי במסילות עד שנת 1944. היינו אמורים להשלים את קיבוץ להבות הבשן אבל בגלל חוסר באנשים בקיבוצים הוותיקים, הוחלט להפנות את הגרעין שלנו לקיבוץ עברון. התנגדנו, אבל לא הייתה לנו ברירה. כמה חברים נשארו במסילות והיתר עברו לעברון שישבו אז ליד שבי ציון, לפני עלייתם למקום הקבע. בעברון עבדתי בעבודות שונות, בגן-ירק ובבית החרושת "נעמן" שיצר כלי חרסינה, לבנים לבניה ולבני שמוט ששימשו לבנית תנורים.

במשך כל התקופה הזו התאמנו ב"הגנה" ובגלל הקרבה לים ערכנו אימונים במסגרת הפלי"ם, שהוקם באותה תקופה. פעם יצאנו לים בסירת משוטים, הייתה רוח מזרחית והגלים נעו בכיוון הפוך. הגלים היו גבוהים ולא אפשרו לנו לחזור לחוף, בקושי רב הצלחנו לצאת מהעניין בשלום.

בעברון שהיתי עד שנת 1946. המקום לא "מצא חן" בעינינו בגלל הקרבה לנהריה שהייתה לה השפעה שלילית. רצינו לחזור למסילות כי שם הייתה לנו הרגשה שזה מקום יותר חלוצי.

היות וההנהגה התנגדה לאשר לנו לחזור, התחלנו להתגנב אחד אחד וכך חזרנו למסילות. באותו זמן עלה גרעין להתיישבות בקיבוץ רוחמה. כאשר פרצה שם מחלת הטיפוס, יצאה קריאה לקיבוצים לשלוח אנשים לעזרה לשם. ניצלתי את המצב והתנדבתי לפלוגת העזרה וזה איפשר לי לעזוב את עברון בצורה רשמית. שהיתי ברוחמה חודש אחד ומשם חזרתי למסילות. שם פגשתי חברים שלי מבולגריה שהיו איתי בתנועה ועלו לארץ אחריי. ביניהם הייתה גם החברה שלי והתחתנו ב- 1946.

יום אחד נשלחתי לעבוד במחצבה שבהר הגלבע. נסעתי ברכבת עד תחנת כפר יחזקאל ומשם הלכתי ברגל למחצבה. לאחר יום העבודה התחלתי לחזור למסילות. כשירדתי מהרכבת היה כבר חושך. אני בעיר בית- שאן, אזור מלא ערבים ואני הולך לבד בדרך למסילות. האזור היה מסוכן, קרו כבר מקרים שערבים פגעו ביהודים והיה גם מקרה של ניסיון אונס בחורה יהודיה על ידי ערבים. (אנשי "ההגנה" תפסו את האנס וסרסו אותו, ולמרות חקירת המשטרה לא גילו מי ביצע את הסירוס). כל הדרך הייתי מתוח וחרד, אך הגעתי בשלום.

לאשתי היו הורים בחולון והיא רצתה לעבור לקיבוץ הנמצא בקרבתם. עברנו לקיבוץ א"י ג' שישב בראשון לציון, שבו היה חבר אחיה של אשתי. יותר מאוחר גרעין זה, עלה להתיישבות בחצור, ליד גן יבנה. מראשון לציון שלחו אותי ל"מצפה גבולות" שהיה בין שלושת המצפים שעלו להתיישבות בנגב, כדי לבדוק האם התנאים באזור מתאימים להתיישבות. (גבולות, רביבים ובית אשל). הייתי מוביל מים מכפר ערבי שהיה במרחק 5 ק"מ, עם עגלה שטנקר עליה. העצים שימשו לי כסימני דרך, כשמסביב שממה. בכפר הייתה באר שהתמלאה במשך הלילה. המים הועלו מהבאר ע"י סוס שסובב גלגל, כשהוא מצידו העלה דלי. כך מילאנו את הטנקר. במצפה הנסיוני נבדקו הגידולים המתאימים לאזור. הנסיונות נעשו עם האוניברסיטה העברית בירושלים. התברר שכמויות הטל באזור זה גדולות מאוד, עד כדי כך שעלה רעיון שאפשר לנצלם להשקיה. היינו מודדים את הטל במכשירים מיוחדים.

קיבוץ חצור התיישב על גבעות כורכר. הקמנו אוהלים וצריפים והתחלנו להתבסס. אז פרצה מלחמת השחרור. המצרים הגיעו עד אשדוד, היינו בטווח התותחים שלהם וספגנו כמה הפצצות והצלפות מאווירונים. התחפרנו, בנינו מקלטים, עבדנו יום ולילה, אנשים "ממש נפלו מהרגליים". יחד עם זה המשכנו לעבד את הפרדסים ולטפל בשאר ענפי הקיבוץ.

המצרים הניחו מוקשים בדרך המובילה לפרדסים שלנו והיו מקרים שחיילים עלו עליהם ונפגעו.

את הילדים פנינו לחולון. לא גויסתי לצבא שהוקם אז, כי הייתי מרותק לחצור שנחשב לישוב בחזית. יותר מאוחר גויסתי וישבתי בעמדות מסביב למשטרת נגבה - "עיראק סואידן". ספגנו הפגזות וחבר נפל ממש לידי מרסיס שפגע לו בראש.

הזדמנו גם לאשקלון הערבית שהייתה ריקה מתושביה ונראתה כעיר רפאים. בסוף המלחמה חזרתי לחצור.

בחצור עבדתי כחצרן, במסגרייה ובנגרייה שבצעה עבודות נגרות לעיריית חולון. עשינו כסאות לקולנוע ולבתי ספר. כן עבדתי בפרדס כמה שנים טובות.

בשנת 1946 נולד לי בן שנפטר כתינוק, שמו היה דרור.

בשנת 1948 נולדה בתי דליה ואחריה נעמי.

עקב משבר משפחתי אשתי ואני נפרדנו. יותר מאוחר הכרתי חברה מקיבוץ דליה ששמה טובה, שהייתה גרושה עם ילדים. עזבתי את חצור ועברתי לדליה. אשתי נשארה עם הבנות בחצור.

בדליה חייתי 17 שנה. אשתי טובה חלתה במחלה קשה ונפטרה.

יש לי חמישה נכדים, שלושה מבתי דליה שחיה בחצור ועובדת במפעל, ושניים מבתי נעמי שנמצאת בצרפת.

בדליה עבדתי בנגרייה, במסגרייה והרבה זמן הייתי חצרן בתי ילדים. אחרי מותה של אשתי טובה, הכרתי את חיה גל מיד מרדכי, ואני חי כאן כבר 16 שנה.

ביד מרדכי, רוב הזמן עבדתי ועדין עובד כחצרן בתי ילדים. הייתי גם בנגרייה ובמסגרייה. לא כיהנתי בתפקידים מרכזיים בקיבוץ, אך מילאתי תפקידים משניים. הייתי חבר בוועדת הגיל הרך בדליה, אך בדיונים הפדגוגיים לא השתתפתי. הייתי גם בוועדת תכנון, בנייה ובטיחות.

אירועים מיוחדים שקרו לי במשך השנים.

בעברון הלכנו להתרחץ בים. יום אחד החלטתי לשחות עד נהריה, הייתי במרחק 200 מטר מהחוף, זו הייתה שחייה לא קלה, מדובר על מרחק של 3 ק"מ. בזמן השחייה פגשתי סירת דייגים ערבים. חיילי הלגיון הערבי שישבו על הגבעות שליד חוף הים ירו והתחילו לעוף מעליי כדורים. הגעתי לנהריה תשוש ורעב. חברה מעברון פגשה אותי ונתנה לי משהו לאכול וכך התאוששתי.

מקרה אחר, כשבאתי לבקר את בתי במחנה ה"שומריה" ליד הבונים, הלכנו להתרחץ בים. תוך כדי שחייה הרגשתי שהים סוחף אותי ואני נכנס למערבולת. זה היה רגע מפחיד. הרגשתי שאני הולך לאיבוד ובמאמץ רב הצלחתי להגיע בשלום לחוף.

המצאות בתחום העבודה

אציין את אלה שפורסמו בקנה מידה ארצי על ידי מדריכים שהיו מבקרים בענף.

(1) בפרדס עבדתי קרוב ל-25 שנה. תוך כדי עבודה בקטיף הבחנתי שהמקטפה נשמטת מהיד ונופלת על האדמה שמכוסה בעשבים גבוהים וקשה למצוא אותה. זה התבטא בצורך לקנות כל פעם מקטפות חדשות וגרר הוצאות רבות. בא לי רעיון שמקורו בהסתכלות על עבודת הספרים שעובדים במכונת תספורת ידנית. כדי שהמכשיר לא יחליק מידיהם הייתה מחוברת אליו רצועת עור שבה משחילים את האצבע. כך גם כשהיד נפתחת במלואה, המכשיר נשאר תלוי על כף היד ולא נשמט. אימצתי את הרעיון, הוספתי לשתי זרועות

הקטפת צינורית גומי מתאימה כריפוד, וזה איפשר קטיף נוח ונעים בלי לאבד את המקטפות.

(2) סיוד גזעי העצים היה נעשה בצורה ידנית במברשת ואח"כ עם מרסס גב שחייב הליכה מתחת לנוף הצפוף של העץ מסביב לגזע, דבר שהיה קשה ולא נוח.

הצעתי דבר פשוט. במקום מרסס עם דיזה אחת שחייב להסתובב סביב הגזע, הרכבתי על מוט הריסוס שלוש דיזות שאפשרו מעמדה אחת מול הגזע, לרסס אותו מכל הצדדים.

(3) הכנסתי שכלול בהעמסה ופריקת מכלים במזלג המורכב על הטרקטור וזה פתר בעיה בתקופת הקטיף, בהובלת המכלים אל הפרדס וממנו. החידוש היה בסידור של זוג תותבות שמשחילים למזלג באורך כפול של 2 מכלים, כך שפורקים 4 מכלים במקום 2.

(עד היום אפשר לראות דוגמא ליד מחסן ש.מ.ר לשעבר)

(4) מוט ריסוס מורכב על טרקטור לריסוס עשבים. הרעיון היה לרסס מתחת לנוף העצים כשהמרסס הוא גם הנהג, תוך כדי נסיעה, כמו מקצרת צד, מאחורי הטרקטור.

בזמן שעסקתי בייצור המוט במסגרייה, בא מדריך מטעם משרד החקלאות ושאל למעשיי. ספרתי לו על הרעיון שלי ויותר מאוחר הוא גם ראה את הכלי בעבודה בשטח והתרשם.

לימים בקרנו בתערוכה חקלאית ב"מקווה ישראל" ושם ראיתי להפתעתי כלי דומה לזה שלי, "בנוי" בצורה מקצועית, עם שינוי קטן, כשמוט המרסס מורכב מלפנים ולא מהצד של הטרקטור. זה יותר נוח, כי הנהג יכול לראות ולפקח על הריסוס.

הרגשתי שהמדריך היה לא הוגן. הוא לא שיתף אותי וההמצאה נרשמה על שם מהנדסי הפיתוח של המשרד.

מדריכים אחרים שראו שכלולים אחרים שלי הרעיפו עליי קומפלימנטים, ואמרו "תשימו לב לבחור הזה- הוא יכול להגיע רחוק".

רחוק לא הגעתי כי לא היה לי ראש "מתמטי". הסתפקתי בקטנות. לא מעט חברים מענפים שונים פנו אליי לעזרה בפתרון בעיות טכניות שונות ותמיד נחלצתי לעזרה בשמחה.

ראיינה ותימללה: צלילה דגן. 15.7.2004

הקלידה : נעמי ציון.

ערכה : ענת רייס/ ארכיון קיבוץ יד מרדכי